

HORVÁTH (EÖ) TAMÁS

*Az évszázad, ami nincs**Luzsicza Istvánnak nagy szeretettel és barátsággal*

Megállapodtunk, hogy nem beszélünk róla. Bizalmas, baráti körben sem. Nem számít, hogy csupa leigazolható, beavatott van jelen, tilos róla szót ejteni. Poénkodni vele, utalásokat tenni rá úgyszintén.

Érettségi bankett volt. Huszonöt, harminc éve. Nem tettünk fogadalmakat, nem voltak világmegváltó terveink. Másnap kétszer vagy háromszor rohantam ki a vécére. A végén csak zöldessárga trutymó jött ki belőlem. Azt ígértem akkor: soha többé meg nem emelem a poharat. A többiek, a többség erőltette még a bódulatot. Örökké tart ez a pillanat, ezt próbálgatták. Hogy sohasem feledjük egymást, nem múlik az ifjúság.

Épültek még lakótelepek, habár tudtuk már, nem erre esküdtünk. Igyekszünk még egy darabig ellenállni, szökdödni erre-amarra, aztán egy óvatlan pillanatban megzuhanunk mégis, besorolunk, pedig tisztában voltunk vele: csak rossz lehet a vége. Nincsenek döntetlenek, különalkuk. Aki csak egyszer is enged, az bukta az ultit, a partit.

A Lajos, a Józsi meg a Béla.

Akkor még, utoljára ki lehetett vonulni a strandra, habár koszos volt a víz, és felverte a gaz az összevissza repedezett betont. Bámultuk a bigéket, löktük egymásnak a nagy hülye dumákat.

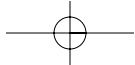
Mire felnövünk, túloldalára fordul a téridő.

Aztán viszonylag hamar kiderült: tök felesleges a nagy nyomulás. Megkötöttük a paktumot, nem lesz belőlünk nemzedék, se nagy, se kicsi. Utólag jártathattuk a szánkat: mindannyiunk autogramja ott díszelgett a virtuális szerződésen. Nem váltunk árulókká, azt talán még nem, de odahajítottuk az esélyt, hogy valaha is felgyújthassuk magunkat a Václavkán vagy a Múzeum lépcsőjén.

Hiába tanulmányoztuk egyre növekvő lelkesedéssel az angolszászok, frankok, teutonok beszédét, s hiába sajnáltuk le mind leplezetlenebbül a kelet-bizánciakét, a tabuk, tiltott szavak továbbra is érvényben maradtak. Sem nyílt, sem burkolt kérdések. Csak a sarki kocsmá meg a lelátó, ahol hellyel-közzel mégiscsak kipatanthatott valami töről metszett, keresetlen félmondat.

Azt hittem, berúgtam azon az éjszakán, pedig csak a túlerjedt, megecetesedett félmúlt jött vissza. Szinte az utolsó pillanatban kattant be, mi ez a rettenetes émelegés, mitől rossz, amit csillapíthatatlan mohósággal kívánunk. Miért nem *történik* a történelem?

Megállapodtunk, hogy nincs. S aki hülye fejfel mégis beszél, bekérdez, annak annyi. Nem ezt álmodtuk magunknak, nem is hiszünk benne, de pillanatnyilag ez

az egyetlen elfogadható túlélőprogram. És nyomtuk a nagy vakert. A strandon, a sörözőben, a koncerten, holott tisztában voltunk vele: már a lázadó, erotikus gitárszólók sem eredetiek. Elkönnyítették, lebutították őket.

S aztán jönnek majd a találkozóok. Kerek és nem kerek évszámmal. Próbáljuk beadni egymásnak, hogy semmi sem változott, semmi sem vénült. Csak a téridő ment le alfába.

„Simli az egész, mondta Józsi. Keresnek valaki nóném profit, felénekli a számot bagóért, a sztárok meg rápléjbekkelnek. Egyik sem a saját hangjával futott be.”

Leugattuk. „Ne baromkodj, ezt azért mégsem lehet csak úgy beállítani. *Minden* nem fér bele.”

„A frászt nem.” Van ismerőse bent, a stúdióban. Hallotta, hogy egy akármilyen keverőpulttal bármit meg lehet buherálni. Bemegy a csinibaba, tehetség nulla, rávinnyog, meggányolják, és kész is az új sláger.

Repülőgép úszott be a képernyőre. Iszonyatos lassúsággal, akár a harlemi, bronxi temetési menetek. Vagy mint a győztes találat visszajátszása. Ahogyan megindul a csatár félpályáról, előtte az egész védelem, és mi, óvatos kukkolók már tudjuk előre: védhetetlen.

A gép szárnyán, ablakain megcsillant a napfény. Vagányul, incselkedve, hiszen délelőtt lehetett. Úgy tíz és tizenegy óra között. Óvatosan billent, hogy elegáns, félköríves manőverbe fogjon.

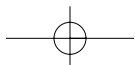
„Semmi sem valódi. Már a semmit is hamisítják. Vettétek csak egyszer is a fáradságot, és elolvastátok, mi mindent kevernek bele mondjuk egy pohár tejbe? Van róla fogalmatok, mit jelentenek azok a betűk és számok?”

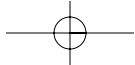
A gyanútlanok jártak az eszünkben. Hát nem, a fedélzeten mindenki tisztában kellett hogy legyen mindennel. Sírtak-e? Alkudoztak-e, imádkoztak-e? Akadt-e csak egyetlen is, aki úgy döntött: kerül, amibe kerül, ő szembemegy. Reménykedtek-e valami váratlan csodában? Az *odabentiek* legfeljebb. Ők valóban nem sejtettek semmit. Hihették álomnak is az egészet, mikor szemtől szemben pillantották meg a pilóta arcát.

Képek után kutattam magamban. Valóban most és soha többet? Először peregnék le szemem előtt ezek a kockák? A kimeredt tekintetű Ceaușescu-házaspár ugrott be elsőre. Mintha nem is ők, mások szerepelnének azon a felvételen. És diktátor, diktáterra egy titkos különgépen Észak-Korea felé jót röhögnének azon a két balekon, akiket helyettük állítottak falhoz.

Ívesen csapódott a gép a toronyba. Az elsőbe. Akinek szeme volt, láthatta: szó sem lehet véletlenről. Az utcán, lent, a kavarodásban, jajveszékelésben néhányan hátrafordultak még, hogy videokamerájukkal, mobiljukkal felvegyék a pusztulást. Utoljára tán.

„Üdvözljük a Mátrix világában.” Józsinak legszívesebben bevették volna a po-fáját. „Ne csináljatok úgy, mint aki sohasem hallott róla! Választhattok: a kék bogyót vagy a pirosat tömitek be.”

Később kiderült: mégsem tiszta minden részlet. Egyesek állítólag tudtak róla, de nem szóltak, mi készül. Vagy mégis. Az áldozatok száma – rebesgették – túl kevés ahhoz, amennyi *lehetett volna*.

A második repülőt már hírügynökségek tucatjai követték. Ahogyan behatolt, s ahogyan kibukkant ismét. Akár egy világcsúcskísérlet. Füstölt-omladozott a háttérben a másik torony. A tűzcsóva mintha az egész jelenet megkoronázása lett volna. Kezdtük komolyan hinni: csupán egy katasztrófafilmet látunk.

„Nénikéddel szórakozz!”, üvöltöttük le Józsi fejét. „Ezrek, talán tízezrek döglenek meg ott!” Miközben mindnyájunknak nagyjából ugyanaz villant be. Egyáltalán nem elképzelhetetlen, hogy a következő pillanatban saját magunkat látjuk viszont a képernyőn, amint szaladunk, nyűszítünk, s közben rendületlenül felvételeket készítünk digitális kameránkkal.

„Ezen a napon végződött a huszadik század”, harsogták tele a mikrofonokat az elemzők. „Hát persze”, jegyezte meg Józsi félhangosan. Inkább csak magának.

Semmi sem jelent semmit. Így magyarázgattuk az egymásnak ellentmondó eseményeket, értesüléseket. Válságtanácskozásként is lehetett értelmezni. Mindenképpen túl a második érettségi találkozón.

Rötyörésztünk zavarunkban, trágár vicceket meséltünk, mert az egyezés, az *omerta* legfőbb tudomásunk szerint nem veszítette hatályát. Dacára annak, hogy közben lezajlott egy váltás. Állítólag. Hogy miféle, arra rá sem mertünk kérdezni.

„De hát eltemettük! Vagy mégsem?” Béla szinte elbőgte magát. Aztán el is hallgatott gyorsan, mert maga sem bírta eldönteni: megsértette-e a titkos játékszabályokat, vagy sem.

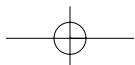
Klímaváltozás. Ezt sütöttük rá hirtelenjében. Holott lényegében évtizedek óta ugyanaz a kutyakomédia zajlott. Nyaranta, amikor már az elviselhetetlenségig fokozódott a hőség, és majd' megfulladtunk a fülledt, párás levegőtől, mindig megjelentek a határban a viharfellegek. Zengett-dörgött az ég, cikáztak a villámok, s mi megkönnyebbülten sóhajtottuk: „eső”.

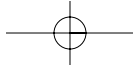
Aztán meg is torpantak. A város határában vagy épp a kert sarkában. Elkerekedett tekintettel bámultuk, hogyan zuhog pár lépésre az orrunk előtt.

Soha többé nem lesz nyár. Ezt azért el kellett volna mondanunk. Soha, amíg világ a világ.

Nem lesz vízpart, csobbanás. Sör ötvenéért, tízesért, százhuszért. Csajok, akiknek csípőjét, felsőtestét kidumálhatjuk még. Se szövegek, kiszólások, beszólások. Ami történt – a temetés, a *váltás* –, időn kívül esett. Nincs versenybíró, aki megadná a gólt, a tust.

Hónapokkal, évekkel előre tudtuk: nem lesz semmiféle világvége. Felejtük el Nostradamust. Az ünneplés valami távoli csendes-óceáni szigeten kezdődött. A tűzijáték. A fővárosok, metropolisok dühödt versengésbe fogtak: melyikük képes nagyobb felhajrást kavarni a mélységes mély bizonytalanság köré. Csak az egészen jól értesültek hallottak valamit harangozni róla: mégsem akkor, mégsem igazán.

„És mi miért máskor?” Béla nyilván alkoholizált is ezerrel. „Hogyan is magyarázam nektek?” Szinte bőgött. „Nem ért véget, nem zártuk le. Itt van, és még sincs.” A végén nemcsak a dátumokat: hónapokat, éveket keverte, de a napszakokat is.

Azért legalább egy kicsit illett volna gyanakodnunk. Időjárási anomáliák, persze, előfordulhattak akárhol. Lajtán innen, Lajtán túl. A szavakba azonban belepiskálhattak akármikor.

Közben megértünk egy teljes és több részleges napfogyatkozást. Nem borult vad, éjféle sötétségbe az ország. Szerencsénkre, szerencsétlenségünkre kívül estünk azon a keskeny sávon, ahonnét a kérdéses időszakban csak egy vékonyka gyűrűt lehetett látni – szabad szemmel – az áldott napkorongból. Annyit érzékelhettünk csak, hogy feltámadt hirtelen a szél, és október lett a forró nyárközépből. Kézről kézre adogattuk a filmnegatívból buherált szemüvegfélét.

Béla lemaradt az egésztől. Be volt állva szokás szerint. „Ne szórakozzatok velem, dűnnyögte, mikor magához tért. Ti meg, persze, összefostatok magatokat, és arca borulva könyörögtetek az istenekhez, hogy szüntessék meg a rontást.”

Másfél hét után kezdtük kapiskálni: nincs kizárva, hogy egyetlen aranyat sem hozunk haza.

Nem, nem jártunk le a közeli térre, ahol tűzfalnyi méretű kivetítők előtt, sörstraktól elbarikádózva olvadhattunk volna bele a nagy, közös vereségérzetbe. A tévé elé sem tapadtunk le túlságosan. Legalábbis igyekeztünk elhíttetni magunkkal. Lényegében túl vagyunk az egészen: hozzáedződünk.

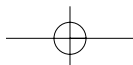
Amúgy hajnalok hajnalán fent voltunk, s nyomkodtuk bőszen a távkapcsolót. Le ne maradjunk egyetlen találatról, ezredmásodpercről sem! Pedig folyton-folyvást ugyanaz a forgatókönyv ismétlődött: röppent a labda, villant a penge, és megint, megint nem a mieink!

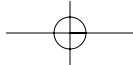
Este aztán rákattantunk ismét. Az összefoglalóra. Mintha reménykedtünk volna még valamiben. Hogy reggel, délelőtt tévedtek a versenybírók, doppingolt a győztes. Rossz anyagot vágtak adásba.

Pedig ott sajtott csontjaink mélyén, tudatalattinkban: nem először esik meg velünk. Ott lapul génjeinkben a vereségfaktor. Nem, nem a nagy, tragikus hősöké, sem a szerencsétlen flótásoké, hanem azoké, akik mindig a sorsdöntő pillanatban barmolják el. Szállt, pattogott a labda, csobbant az evező, és féltávig, háromnegyed távig frankón ment minden. Aztán az utolsó tizedmásodpercben benyúlt valaki más, és bepöckölte. Pont a mi kapunkba. Éppen az orrunk elől.

Kiakadni sem maradt erőnk. Elkerekedett szemmel bámultuk távoli, kicsinyke országok kicsinyke lányainak-fiainak diadalmenetét. Akik csak bejöttek az utcáról, és hazavágták a világbajnokot, lenyomták a rekordot. Mi miért nem? Miért nem vagyunk képesek csak úgy besétálni: győzni jöttünk?

Számolgattuk a napokat. Mennyi lehet még *bátra*? Véget ér a rémálom, és alhatunk reggel kilencig, tízig. Leszaladunk tejért, krumpliért, sörért, és senkivel sem beszélgetünk róla. Haverokkal sem.

Nem elemezzük, nem szidjuk sem a sportolókat, sem a kormányt. Valamennyire felelős mindegyik, nyilván, de egészében véve valami sokkal mélyebb, sötétebb erő munkálkodik.

„Mintha kívánnánk, sóvárognánk rá, hogy rossz helyen legyünk.” Béla szokás szerint totálkárosan. „Mintha volna bennünk egy gén, amelyet önmegsemmisítésre programoztunk. Mielőtt berúgnánk a győztes gólt, átszakítanánk a célszalagot, parancsot ad, hogy a saját kapunkba bombázzuk a labdát, ellenkező irányba szaladjunk teljes erőből.”

Élénken emlékeztünk még bizonyos ragadós tavaszi koraestekre. Utólag aztán sutyorogtak ezt is, amazt is. Hogy belepiszkáltak a rendszerbe. Fél óránként landoltak a járatok Ferihegy egyen, Ferihegy kettőn.

Szentül hittük: a tömeg, mely másfél-két héttel azelőtt összegyűlt, a sok száz ezer lobogó gyertya felülírja végre ezt az évezredes vírusprogramot.

Öt perc lehetett hátra a mérkőzésből, mikor a bíró kiállított valakit a mieink közül. S hogy a védelem jól-rosszul, de működött még, rá húsz másodpercre még egyet. Tizenöt másodperc múlva a labdát is elvette passzív játéért. Három gólt szedtünk be hirtelenjében.

Üvölthettünk, ahogy a torkunkon kifért: csalás, számolják újra a szavazatokat! Kézzel! Az értelmesebbje kezdte belátni: annyit ér, mint halottnak a beöntés.

Kapcsolgattunk ide-oda a csatornák között. Hátha a másik adón, a kereskedelmin kiderítették a teljes igazságot. Vagy ha mégsem, döntetlen legalább.

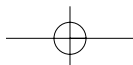
Már azt sem bántuk volna, ha totális a csőd, csak legyen vége! Húzzák le a lobogót, oltsák el a lángot! Csapjanak nagy bulit a nyertesek sörrel, lufival. És röhögjenek a pofánkba, hogy megint, megint lyukra szaladtunk mi, szerencsétlen flótások. Szóljon a kórus, a tízezer tagú! Az sem baj, ha play back. Meg a lakodalmas pop. Mert kell egy éjszaka, egy alkoholgőzös okádás, mielőtt visszaterelik a csordát a karámba.

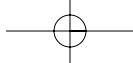
S hogy elkulloghassunk ajkunkat préselve: rendben, most tiétek a dáridó, az utcabál, de négy év múlva nincs mese. Akkor mi jövünk.

A Lajos, a Józsi meg a Béla. Megállapodtunk, hogy semmiről sem állapodunk meg. Az egyeztetéseket viszont mindenképpen folytatjuk. Vitáktól sem mentes, ám mindenképpen konstruktív légkörben. Zárt ajtók mögött, a nyilvánosság kizárásával.

(Odakint riporterek, fotósok hada. Órák óta szobroznak, mikor ér véget a válságtanácskozás. Kiszivárgott egy és más a belső körökből. A legtöbbször van valami bizalmas értesülése. Hajba kaptunk, dulakodtunk odabent. De abban tökéletes az egyetértés, hogy hosszú órák múlva, lapzárta után egyhangúlag, tartózkodás nélkül fogadjuk el a záródokumentumot. A nyakkendő kissé csálén áll, de mosolyogva lapogatjuk egymás hátát.)

Meglehetősen sokáig tartotta magát közöttünk az a kényszerképzet: nem mindegy, mi kerül ki. Nagyon, nagyon is ügyelni kell a képre, ami kialakult rólunk. Lényegében mindenki tudja, de akkor sem mindegy, mit hoznak le a hírügynökségek.

„Fogalmam sincs, mi a halálról lehet szó odabent.” Néha úgy tűnt, Lajost egy másik bolygóról pottyantották ide. „Tuti dugó, hogy mi vagyunk azok, akik hírbe hozzák egymást, elhatárolódnak, vagy éppen helyreigazítást követelnek a sajtótól?”

Egyszer lebuktunk. Valaki bekapcsolva felejtette a videokameráját, és az élőben rögzítette, amint távozóban, már túl az üvegajtón hangosan összeröhögünk. Utána magyarázkodhattunk hetekig.

Néha-néha azért megpendült bennünk a kétkedés. Mi lesz, ha úgy változik körülöttünk a világ, hogy tökéletesen értelmét veszti a mi kis belső színjátékunk? Mi lesz, ha a Föld minden egyéb táján élő, egyenes beszéddel érintkeznek, s közben vihogva mutogatnak ránk: „ezek a hülyék még mindig kódolnak és dekódolnak!”.

Ettől függetlenül figyeltük, figyeltettük egymást. A zsványbecsület, a véd- és dacszövetség a fennálló helyzetben – jól tudtuk – mit sem ér. Mindenkinek lehet frontos napja, mikor egészségügyi okokra hivatkozva elkottyant ez-azt-amazt.

Máskülönben tisztában voltunk vele: egyszer vége szakad az arany időknak. Minél tovább lavírozunk, annál biztosabb, hogy egy szép napon (s egyre közelebb ez a nap) benyújtják a számlát. S a számla egyre vaskosabb. Persze a rutin, a sok éves tapasztalat, ahogyan ki bírunk mászni a lényegében magunk állította kelep-cékből. Ahogyan áthárítgatjuk a felelősséget egymásra, végül a kedvezőtlen nemzetközi folyamatokra, melyek folyton begyűrűznek.

S hogy mire becsengetnek az utolsó körre, már senki sem beszél, nem is érti ezt az avult, belterjes dialektust.

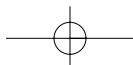
„Elszaladtam én is, ismerte be Lajos. El, akárcsak a többi. Hajnaltájt, mikor még mindig akadt néhány vakmerő, aki Molotov-koktél hajított volna a kivezényeltre, már rég az igazak álmát aludtam. Már amennyire aludni lehet egy ilyen éjszakán.”

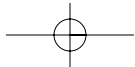
Valahogyan a Térnek is elszállt a mítosza. Az első néhány napon veszettül hit-tük még: mostantól új szavak születnek. Aztán egy hét, másfél, és megroggyant, megkásásodott. Nem zúgott a szél, eső sem csapkodott. Kishitű, bágyadt napfény ülte meg a székesfővárost. A zászlók, szónoklatok is tétován lifegtek. A hangerő, az indulat marad csak jószérével. Hogy ez itt, kérem, ámulás. Mint annyiszor. Mint általában. Ha elszáll az erősítés, ha hülyeségeket beszél a szónok, az csakis a globalista maffia műve lehet. Lám, lám, idáig ér a keze.

„A Himnusszal próbálkoztunk, a Boldogasszony Anyánkkal. Ha több ezren, tízezren, egyszerre, csak megtorpan a rendőrfalánx, csak lábhoz rakják a karabélyt, tonfát. Mesélte valaki, hogy anno dacumál Vilniusban, több százezren, négy szólamra, összekapaszkodva. Hogy a búbanatba lesznek így legendáink?”

Azon sem illett túlságosan csodálkozni, hogy kordont emelnek, ártatlan járóke-lőket rugdosnak félholtra. Hát nem volt benne a pakliban? Hát nincs benne fo-lyamatosan? Hogy mindezt a televízió esti különkiadásában, megszakítva a túlélő-show-t, szappanoperát. Hogy létezőnk, létezhetőnk még, de az nem szignifikáns.

„Éppen úgy köröztek fejük felett a helikopterek, mint Coppola *Apokalipszisa*-ban. Ha beleeresztenek néhány sorozatot a tömegbe, akkor sem borul semmi. Mi-

re adásba kerül, megvágják. Titkosrendőrök lézengtek a bérházak tetején, és lefelé mutogattak. Éppen miránk.”

Ugyanúgy, mint azon a másik téren, néhány nap híján fél évszázada. És azok ott hitték, mert hihették még, hogy vér nélkül s közös szív a közös akarat által. És lám, megy ez, hiszen a ruszlik is kiszállnak a tankból, és értik, hogyne értenék, hiszen mire jó az a kötelező, fránya birodalmi nyelv. És nem sejtették – miként is – hogy odafönt, a tetőn hangolják már a golyószórókat.

S hogy ez még egyszer, ötven év múltán nem ismétlődhet. Nem lehetnek még egyszer áldozatok, hősök, forradalmárok, csak randalírozó csöcselék. S a képernyő, a monitor előtt nyáladzva a csendes többség.

Hogy rojtosra téphetjük a szánkat, vagy épp csak megemlíthetjük hanyagul: „ott voltam”, akkor sem lesz belőle mítosz. Merthogy erre játszottak kizárólag. Nincs valóság, csupán annak olvasatai. Narratívák.

„Néhány tucatnyian, ha rázendíthettünk. Szemben a könnygázgránátvetők torkolattüzével. Aztán nekünk is összefolyt taknyunk-nyálunk. Akadt olyan boldogtalan, aki le, az aluljáróba menekült. Ott sűrűsödött össze legjobban a füst.”

Nem ők vágta minket haza, az azonosítósám-nélküliek. Akár meg is sajnálhattuk őket. Micsoda fals buliba szálltak be! El meri-e mesélni az asszonynak, a gyerekek otthon, Bürgözd-Alsón, hogyan lőtte ki, hogyan törte szilánkosra? Nem: azok nyomtak le, akik másnap reggel félig kialvatlanul, félig öntudatlanul zabálták az ingyenes aluljárós napilapok címoldalát.

„Azért igyekeztünk minél többet elspájzolni ebből a majdnemhősi délutánból-éjszakából. Gumilövedéket, könnygázszagot, hogy lehessen mire alapozni, ha még egyszer, ha soha többé...”

Ha mégis megremeg az altalaj.

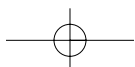
Jobb híján gyenge, viczorogni való poénokat gyártottunk. Gyakorlatilag mindentől. Bekattant ugyanis, hogy a hallgatás (különösen huzamosabb ideig) legalább ugyanolyan kockázatos, mint a botrányok kitergetése. A néhanapján reánk zuhanó csend (elszállt-e az angyal felettünk?) lenullázta mindannyiunk vírusirtó programját. A kényszerszünetek által ütött réseken csak úgy dőlt befelé a valóság.

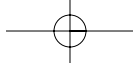
Akkorra kiderült már: a meglevő házi szabályok jócskán hatályukat veszítették. Nem mintha bárki is felülírni kívánta volna őket. Egyszerűen berozsdásodtak. Bejött egy rakás új, váratlan helyzet, és mi képtelenek voltunk képbe hozni ezeket.

Böködtük egymás oldalát: csináljon már, mondjon már valaki valamit, de a félelemnél is erősebb kötelék – hogy ez így jó, és tilos belenyúlni – görcsbe rántotta nyelvünket, eszméletünket.

A Lajos, a Józsi meg a Béla.

A viharoktól féltünk leginkább. Azt nyilatkoztuk jobbra-balra: klímaváltozás. Tele volt a gatyánk: mi lesz, ha mégis elmarad az aznapra jósolt hidegfront. Még ennél is jobban: ha beindul. Be nem ismertük volna, de szinte vágytunk rá. Kopogjon fejünkön a felhőszakadás.

Nem tudni, melyikünknek ugrott be: úgy kellene élni, mint bárki más. Mint az üstfoltozók és latrinapucolók. Remélhetőleg meghaladja ez az összes ismert háttéregyezményt.

Nem játszani prófétát. Újabb kiáltvány, közművelődési egyesület, alapítvány. Alig különb, mint a félrekacsintások, paktumok. És nem beleolvadni a sokaság langymeleg masszájába. Ami jön, azon senki sem szakíthat semekkorát.

Nem úgy, mint egy a tömegeből, hanem úgy, mint aki soron van. Nincs még arca, neve, de bármelyik pillanatban feje fölé rebbenhet a Valóság.

Egyre ritkábban próbálkoztunk a viccelődéssel. Ha bele is kezdett valamelyikünk, hamarosan el is némult. „Hagyjuk”, harapta ketté a kényszeredett vigyort. Meg nem mertük kérdezni, mitől rettent meg annyira. S még kevésbé beismerni, hogy félünk. Kutyául, irgalmatlanul, hogy itt köröz, itt repdes a légtérben a jelenlevő, a meghívható. Jaj, hogyan is menthetné ki magát az emberfia? Egyáltalán: van-e mentség?

Ajkunk, kezünk olykor önkéntelenül rándult. Tisztában voltunk vele: nem bírjuk sokáig. Megegett egy alkalommal, hogy heves zokogás tört fel valamelyikünkől.

S bár nem beszélhettünk róla, mind gyakrabban álmodtuk ugyanazt. A Nagy Utat. Vírdat van, és ott toporgunk a busz körül. Harap, harapdál már az idő, de mi csak egészen könnyű kabátot, pulóvert viselünk, mert sejtjük, hogy délutánra felszívódnak a ködök, és bele is fülledhetünk a sok nehéz hóbelevancba. Egy kávé még, szíverősítő a tarisznyából, amit nagypapa főzött le tavaly, tavalyelőtt. Nem sok, éppen csak arra jó, hogy oldja a koraoktóberi hajnali vacogást. A csomag – ha hoztunk magunkkal egyáltalán – belefér egy kisebb hátizsákba. Fogkefe, váltás fehérnemű. Fogalmunk sincs az útirányról, s arról, lesz-e szállásunk. A sofőr a helyén, egyesben a sebváltó.

Valahol kél a Nap.

